

Кафедра менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчальної та
методичної роботи
к.психол.н., професор

О.О. Назаров
« _____ » _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1.1 Краєзнавство, країнознавство та географія туризму

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 24 «Сфера обслуговування»
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність 242 «Туризм»
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація Туризм
(назва спеціалізації)
факультет навчально-науково-виробничий центр
(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма нормативної дисципліни «Красзнавство, країнознавство та географія туризму» для студентів за напрямом підготовки 24 «Сфера обслуговування» спеціальністю 242 «Туризм». «__» _____ 2020 року – 15 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Поступна О.В. – доцент кафедри менеджменту, кандидат наук з державного управління, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол № __ від “__” _____ 2020 року

Завідувач кафедри менеджменту
_____ Шведун В.О.

(підпис) (прізвище та ініціали)

“__” _____ 2020 року

Схвалено вченою радою навчально-науково-виробничого центру

Протокол № __ від “__” _____ 2020 року

Голова вченої ради навчально-науково-виробничого центру

_____ Домбровська С.М.

(підпис) (прізвище та ініціали)

“__” _____ 2020 року

© НУЦЗУ, 2020 рік

© Поступна О.В., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Напрямок підготовки <u>24 «Сфера обслуговування»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>242 «Туризм»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>реферат</i> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи слухача – 5	Рівень вищої освіти: перший (бакалавр)	Лекції	
		22 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		38 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		90 год.	136 год.
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 % до 60 %;

для заочної форми навчання – 9 % до 91 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» є ознайомлення студентів з методикою і особливостями комплексного дослідження туристичної індустрії країн та регіонів світу, даними про головні туристичні центри й регіони світу, організацією туристичного господарства, умовами та особливостями його розвитку у різних країнах світу та районах України.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» є набуття вмінь і знань щодо:

- визначення об'єкту, предмету та головних завдань навчальної дисципліни;
- засвоєння понятійно-категоріального апарату дисципліни;
- формування уявлення про специфіку розвитку туризму в різних туристичних регіонах і країнах світу;
- ознайомлення з особливостями організації краєзнавчого туризму в регіонах України;
- висвітлення сучасних тенденцій розвитку туризму в основних регіонах світу;
- обґрунтування теоретико-методологічних засад географії туризму;
- виявлення особливостей методології та методики проведення географічних досліджень у сфері туризму;
- дослідження туристичного ресурсознавства та застосування регіонального підходу до географічної характеристики природних та культурно-історичних ресурсів туризму;
- аналіз комплексної географічної характеристики спеціалізованих видів туризму, що виступають інформаційною базою для формування програм перебування туристів, розробки спеціальних турів та умовою розвитку програмного туризму.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- предмет, методи і завдання дисципліни;
- наукові засади навчальної дисципліни;
- природно-географічні основи туристичної діяльності;
- сучасні тенденції розвитку вітчизняного і міжнародного туризму;
- наукові концепції та моделі в географії туризму;
- методiku географічних досліджень в туризмі;
- географічні особливості туристичних потоків і спеціальних видів туризму;
- туристично-рекреаційне районування світу;

вміти :

- застосовувати у процесі дослідження країн та регіонів світу основи туристичного країнознавства;
- користуватися картою та іншими картографічними матеріалами в цілях туризму;
- застосовувати набуті знання для розробки туристичних маршрутів та по компонентних і комплексних туристичних характеристик країн і регіонів світу;
- користуватися схемами туристично-рекреаційного районування світу;
- володіти методами географічних досліджень в туризмі;
- оперувати географічною інформацією стосовно визначення атрактивності туристичних ресурсів та оцінки туристичного потенціалу країн і регіонів на предмет розвитку спеціальних видів туризму;
- пояснювати основні географічні закономірності туристичних потоків;
- розрізняти різні види туристичних ресурсів та здійснювати їхнє оцінювання;
- визначати та пояснювати регіональні відмінності у розвитку туризму;
- використовувати географічну інформацію в практичній роботі щодо формування конкурентоспроможного туристичного продукту та підвищення якості туристичного обслуговування споживачів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади краєзнавства.

Тема 1. Краєзнавство як навчальна дисципліна та науковий напрям.

Вступ. Структура навчальної дисципліни, її мета та завдання.

Визначення поняття «краєзнавство». Об'єкт, предмет, задачі та функції туристського краєзнавства. Джерела національного краєзнавства (краєзнавча бібліографія, картографічні, усні джерела, спостереження та ін.).

Тема 2. Теоретико-методологічні засади краєзнавства.

Методи в туристсько-краєзнавчій діяльності: літературний, статистичний, картографічний, візуальний, анкетний, експедиційний, описовий, моделювання, математичні, економічний, соціологічний).

Напрямки краєзнавчих досліджень (історичний, етнографічний, літературний, географічний, мистецький). Рівні туристсько-краєзнавчих досліджень (державне, шкільне, громадське краєзнавство).

Термінологічні дискусії та їх значення для визначення статусу краєзнавства.

Тема 3. Історичні аспекти туристичного краєзнавства.

Історична періодизація туристського краєзнавства.

Витоки краєзнавства (від появи найдавнішої людини 140 тис. років тому – до XVII ст.). Зародження наукового краєзнавства (від початку XVIII – до середини XIX ст.). Становлення краєзнавства (остання третина XIX – початок XX ст.). Організація краєзнавства в Україні (від 20-30-х рр. XX ст. – до сьогодення).

Тема 4. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.

Музеї – державні та громадські установи, що займаються краєзнавчо-освітньою діяльністю. Основний термінологічний апарат. Напрями музейної справи. Особливості та специфіка музеїв. Науково-дослідна робота, її завдання, форми й види.

Роль музеїв у розвитку суспільства. Класифікація музеїв України (типи (науково-освітні масові або публічні, науково-дослідні або академічні, навчальні), профілі музеїв (історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі (художні), меморіальні, літературні, природничо-наукові, галузеві).

Змістовий модуль 2. Туристичне країнознавство як наука

Тема 5. Методологічні основи туристичного країнознавства.

Основні етапи країнознавчих знань. Інституціоналізація країнознавства (стихійно-описовий період, період формування класичного країнознавства, період «університетського країнознавства»). Антропогеографічний напрямок. Економіко-географічний напрямок. Об'єкт вивчення комплексного країнознавства.

Концепції країнознавчих досліджень (концепція проблемного країнознавства; концепція поєднання країнознавства із вирішенням глобальних проблем людства; концепція економіко-географічного країнознавства, що ґрунтується на ідеї про територіальну структуру господарства країни; концепція середовища суспільного розвитку як предмета країнознавства, що розглядається у межах усієї географії на території; концепція географічного країно влаштування; концепція культурно-образного країнознавства). Предмет комплексного країнознавства.

Історія становлення та розвиток туристичного країнознавства. Місце країнознавства у системі туристознавчих дисциплін. Функції країнознавчої дисципліни (світоглядна, методологічна, конструктивна, інформаційна, дидактична). Завдання країнознавства.

Тема 6. Сучасні світові тенденції.

Цивілізаційний підхід до вивчення країн сучасного світу (ідеї, концепції, визначення

поняття, основні цивілізації (сінська (китайська), японська, індуїстська, ісламська й західна) та їх характеристики).

Глобалізація (визначення поняття, види, рівні, чинники розвитку; глобалізація в туризмі). Міжнародна інтеграція. Економічна інтеграція. Транснаціоналізація. Форми міжнародної економічної інтеграції. Міжнародні організації: цілі, завдання, типи.

Геоekonomіка: поняття, рівні, суб'єкти. Геоekonomічний простір. Геополітика: поняття, об'єкт дослідження. Регіоналізація: сучасні підходи до поділу світу та окремих країн на регіони. Природні та історичні відмінності. Чинники розвитку певної спеціалізації господарства окремого регіону. Теорія регіоналізації. Регіоналізм, регіональні науки. Регіону світу.

Тема 7. Країни Європи.

Загальна характеристика (галузі господарства – машинобудування, лісова промисловість, рослинництво, тваринництво, аграрний сектор).

Регіони Європи (Західна, Північна, Південна, Східна (Центральна), Південно-Східна Європа).

Значення Європейського Союзу у розвитку економіки Європи.

Тема 8. Короткий огляд країн з високим рівнем розвитку туризму.

Іспанія: загальна характеристика, місце на туристичному ринку, природно-рекреаційні ресурси, історико-культурні ресурси (Толедо, Леон, Барселона, Каталонія, Севілья та ін.), етнографічні ресурси.

Ізраїль: загальна характеристика, природний потенціал, історико-культурні пам'ятники, характеристика туристичної галузі, її сучасний стан та перспективи, основні етапи розвитку туризму.

Таїланд (Північний Таїланд, Центральний та Північно-Східний райони).

Змістовий модуль 3. Основи географії туризму.

Тема 9. Туризм як соціальне явище.

Туризм як результат пересування людей по різних туристських маршрутах. Співвідношення понять «дозвілля», «відпочинок», «рекреація». Історія виникнення і розвитку подорожей і туризму (початковий етап, етап становлення туристичного бізнесу, етап розвитку туризму як галузі індустрії, етап монополізації туристичної індустрії).

Класифікація та види туризму (міжнародний і внутрішній; національний; діловий, релігійний, лікувально-оздоровчий туризм, етнічний, спортивний, пригодницький; організований і неорганізований; комерційний і соціальний; масовий і елітарний; екологічний).

Туризм як сучасна галузь «невидимого експорту»: туристський імпорт, туристський експорт, туристське враження. Прямий і непрямий вплив розвитку туризму на економіку регіону чи країни.

Тема 10. Туристські ринки і послуги в туризмі.

Уявлення про туристичні ринки: поняття, ознаки. Джерела збору інформації про стан зарубіжних і вітчизняних туристських ринків (первинні, вторинні (внутрішні, зовнішні)).

Чинники, що визначають сегментацію міжнародного туристського ринку (політика і право; безпека подорожі; економіка та фінанси; культура; соціодемографічні процеси; стан транспорту та інфраструктури; розвиток торгівлі; новітні технології).

Регіональні та національні туристичні ринки: типи, основні туристичні потоки світу. Послуги на туристичному ринку: поняття, специфічні риси, види, призначення.

Тема 11. Рекреаційне та туристичне районування.

Процес рекреаційного та туристського районування та його характеристика (етапи, принципи, визначення, вимоги, ієрархія туристських районів, концепція формування туристсько-рекреаційних систем).

Районоутворюючі ознаки в туризмі (структура рекреаційних і туристських функцій залежно від переважаючого використання туристсько-рекреаційних ресурсів; ступінь туристсько-рекреаційної освоєності території; ступінь відкритості району; перспективність освоєння) та головні риси туристичних районів (визначення поняття «туристський район», чинники привабливості, відмінності районів).

Рекреаційна оцінка території та формування рекреаційних районів: загальні завдання по оцінці; врахування економічних показників; основні та додаткові чинники, що впливають на рекреаційну оцінку території. Рекреаційна функція місцевості. Рекреаційний район. Рекреаційна місцевість. Рекреаційний мікрорайон. Туристичне районування території України.

4. Структура навчальної дисципліни Спеціальність (професійне спрямування):

242 «Туризм»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади краєзнавства													
Тема 1. Краєзнавство як навчальна дисципліна та науковий напрям.	12	2	2			8	13	2				11	
Тема 2. Теоретико-методологічні засади краєзнавства.	14	2	4			8	11					11	
Тема 3. Історичні аспекти туристичного краєзнавства.	14	2	4			8	14	2				12	
Тема 4. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	14	2	4			8	14		2			12	
Разом за змістовим модулем 1	54	8	14			32	52	4	2			46	
Модуль 2													
Змістовий модуль 2. Туристичне країнознавство як наука													
Тема 5. Методологічні основи туристичного країнознавства.	12	2	2			8	13	2				11	
Тема 6. Сучасні світові тенденції.	14	2	4			8	11					11	
Тема 7. Країни Європи.	14	2	4			8	14	2				12	
Тема 8. Короткий огляд країн з високим рівнем розвитку туризму.	14	2	4			8	12					12	
Разом за змістовим модулем 2	54	8	14			32	50	4				46	
Модуль 3													
Змістовий модуль 3. Основи географії туризму													
Тема 9. Туризм як соціальне явище.	12	2	2			8	18	2	2			14	
Тема 10. Туристські ринки і послуги в	15	2	4			9	15					15	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
туризмі.												
Тема 11. Рекреаційне та туристичне районування.	15	2	4			9	15					15
Разом за змістовим модулем 3	42	6	10			26	48	2	2			44
Усього годин	150	22	38			90	150	10	4			136

5. Теми семінарських занять (ЗА НАЯВНІСТЮ)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		-
	Разом	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Становлення краєзнавства як науки.	2
2	Тема 2. Навчальні краєзнавчі екскурсії.	2
3	Тема 3. Організація краєзнавчого спостереження і практичних робіт.	2
4	Тема 4. Подорожі у Стародавньому світі та в епоху Середньовіччя.	2
5	Тема 5. Епоха Великих географічних відкриттів та діяльність українських організацій з розвитку туризму.	2
6	Тема 6. Визначні музеї України.	2
7	Тема 7. Заснування міста Харкова: теорії, символіка, будівництво фортеці.	2
8	Тема 8. Територія в країнознавстві.	2
9	Тема 9. Політична карта світу – основа країнознавчих знань.	2
10	Тема 10. Расові, етнічні, мовні та релігійні відмінності людства.	2
11	Тема 11. Формування сучасної політичної карти країн Центрально-Східної Європи.	2
12	Тема 12. Країнознавча характеристика однієї з країн Центрально-Східної Європи.	2
13	Тема 13. Туристичний імідж території.	2
14	Тема 14. Методологічні основи створення туристичного іміджу країни.	2
15	Тема 15. Географія туризму як наукова дисципліна.	2
16	Тема 16. Індустрія туризму.	2
17	Тема 17. Туристсько-рекреаційна інфраструктура.	2
18	Тема 18. Основні поняття, терміни та категорії науки «Географія туризму».	2
19	Тема 19. Туризм як соціо-еколого-економічна система.	2
	Разом	38

7. Теми лабораторних занять (ЗА НАЯВНІСТЮ)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-
	Разом	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Об'єктно-предметна сфера та джерельна база краєзнавства.	8

1	2	3
2	Тема 2. Краєзнавчі дисципліни в системі гуманітарних наук.	8
3	Тема 3. Доля краєзнавства у ХХ столітті.	6
4	Тема 4. Краєзнавча робота. Напрями вивчення свого краю.	8
5	Тема 5. Методи та концепції краєзнавчих досліджень.	8
6	Тема 6. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації.	8
7	Тема 7. Категорії туристичного краєзнавства.	8
8	Тема 8. Краєзнавча характеристика країн Америки.	8
9	Тема 9. Місце і роль географії туризму у програмі підготовки спеціалістів з туризму.	8
10	Тема 10. Структура та типологія національних туристичних ринків. Тип національного туристичного ринку України.	9
	Тема 11. Географія активних видів туризму.	9
	Разом	90

9. Індивідуальні завдання (ЗА НАЯВНІСТЮ)

10. Методи навчання

Вивчення дисципліни «Краєзнавство, краєзнавство та географія туризму» передбачає проведення лекційних та практичних занять, а також самостійну роботу студентів.

11. Методи контролю

Для оцінки знань студентів використовується поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті.

Підсумкова форма контролю – екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують слухачі

Приклад для екзамену

Поточна атестація та самостійна робота																		Підсумковий екзамен	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3							
T1	T2	T3	T4	CP	МК № 1	T5	T6	T7	T8	CP	МК № 2	T9	T10	T11	CP	МК № 3			
4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	4	4	4	5	5	20	100	
Поточна модульна оцінка – 19, контрольна оцінка – 5, самостійна робота – 5, загальна оцінка – 29						Поточна модульна оцінка – 19, контрольна оцінка – 5, самостійна робота – 5, загальна модульна оцінка – 29						Поточна модульна оцінка – 12, контрольна оцінка – 5, самостійна робота – 5, загальна модульна оцінка – 22							

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів;

CP – самостійна робота;

МК – модульний контроль.

3 бали – відповідь “відмінно”

2 бали – відповідь “добре”

1 бал – відповідь “задовільно”

1 бал – якісне, змістовне доповнення (1 або кілька, але не більше за суму на тему)

1 бал – участь у дискусії, обговоренні проблеми (1 або кілька, але не більше за суму на тему)

1 бал – змістовне, проблемне питання доповідачу (1 або кілька, але не більше за суму на тему)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (екзамен)

1. Структура навчальної дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму», її мета та завдання.
2. Визначення поняття «краєзнавство».
3. Об'єкт, предмет, задачі та функції туристського краєзнавства.
4. Джерела національного краєзнавства.
5. Основні етапи розвитку краєзнавства в Україні.
6. Характеристика основних етапів розвитку краєзнавства в Україні.
7. Видатні постаті українського краєзнавства.
8. Становлення краєзнавства як науки.
9. Методи в туристсько-краєзнавчій діяльності.
10. Напрямки краєзнавчих досліджень.
11. Рівні туристсько-краєзнавчих досліджень.
12. Термінологічні дискусії та їх значення для визначення статусу краєзнавства.
13. Навчальні краєзнавчі екскурсії.
14. Організація краєзнавчого спостереження.
15. Основи проведення практичних робіт з краєзнавства.
16. Історична періодизація туристського краєзнавства.
17. Витоки краєзнавства.
18. Зародження наукового краєзнавства.
19. Становлення краєзнавства.
20. Організація краєзнавства в Україні.
21. Діяльність Української республіканської ради по туризму та екскурсіях щодо розвитку масового туристського руху в Україні.
22. Утворення та діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.
23. Музеї – державні та громадські установи, що займаються краєзнавчо-освітньою діяльністю.
24. Роль музеїв у розвитку суспільства.
25. Класифікація музеїв України.
26. Визначні музеї України.
27. Львів – місто-музей і місто музеїв.
28. Теорії про дату заснування міста Харкова.

29. Теорії про походження назви міста Харкова.
30. Герб міста Харкова та повітових міст Харківської області. Будівництво Харківської фортеці.
31. Основні етапи розвитку країнознавчих знань.
32. Інституціоналізація країнознавства.
33. Концепції і предмет країнознавчих досліджень.
34. Історія становлення та розвиток туристичного країнознавства.
35. Місце країнознавства у системі туризмознавчих дисциплін.
36. Функції країнознавчої дисципліни.
37. Завдання країнознавства.
38. Територія країни, її склад, ресурси.
39. Параметри території країни: розмір, кордони, конфігурація.
40. Державні кордони, їхня характеристика.
41. Цивілізаційний підхід до вивчення країн сучасного світу.
42. Глобалізація. Міжнародна інтеграція.
43. Гоекономіка і геополітика.
44. Регіоналізація: сучасні підходи до поділу світу та окремих країн на регіони.
45. Регіони світу.
46. Політична карта світу: форми правління, форми державного устрою, типи політичних режимів.
47. Расові та етнічні відмінності людства.
48. Мовне розмаїття населення Землі.
49. Релігійна строкатість світу.
50. Загальна характеристика Європи.
51. Регіони Європи.
52. Значення Європейського Союзу у розвитку економіки Європи.
53. Формування сучасної політичної карти країн Центрально-Східної Європи.
54. Країнознавча характеристика однієї з країн Центрально-Східної Європи.
55. Характеристика країн з високим рівнем розвитку туризму.
56. Поняття «образ» - «імідж» - «бренд» території: ієрархія, сутність, властивості та специфіка застосування.
57. Методологічні основи створення туристичного іміджу країни.
58. Туризм як результат пересування людей по різних туристських маршрутах.
59. Історія виникнення і розвитку подорожей і туризму.
60. Класифікація та види туризму.
61. Туризм як сучасна галузь «невидимого експорту».
62. Прямий і непрямий вплив розвитку на економіку регіону чи країни.
63. Уявлення про туристичні ринки.
64. Джерела збору інформації про стан зарубіжних і вітчизняних туристських ринків.
65. Чинники, що визначають сегментацію міжнародного туристського ринку.
66. Регіональні та національні туристичні ринки.
67. Послуги на туристичному ринку.
68. Зміст і специфіка поняття «індустрія туризму».
69. Структура індустрії туризму за різними авторами і підходами.
70. «Туристсько-рекреаційна інфраструктура»: визначення поняття.
71. Визначення поняття «туристичний ринок» (або «ринок туристичних послуг»).
72. Особливості туристичного попиту та туристичної пропозиції.
73. Чинники формування та види ринку туристичних послуг.
74. Структура та типологія національних туристичних ринків.
75. Тип національного туристичного ринку України.
76. Процес рекреаційного та туристського районотворення, його характеристика.
77. Районоутворюючі ознаки в туризмі та головні риси туристичних районів.
78. Рекреаційна оцінка території та формування рекреаційних районів.

79. Туристичне районування території України.
80. Поняття «туризм» і «турист»: українське і міжнародне розуміння.
81. Підходи до визначення туризму та їх географічна інтерпретація: статистичний функціональний, сутнісний (системний).
82. Туризм як соціо-еколого-економічна система.
83. Суб'єкти туризму.
84. Сутність і співвідношення понять «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги», «рекреація», «туризм».
85. Сутність і співвідношення понять «туризм», «подорож», «екскурсія», «міграція».
86. Функції туризму: медико-біологічна, соціально-культурна, економічна, виховна, комунікативна, екологічна.
87. Зміст та завдання науки «Географія туризму». Погляди науковців на об'єкт і предмет дослідження географії туризму.
88. Вивчення туризму в соціології, психології, економіці, правознавстві та інших науках. Тематика досліджень туризму зазначеними науками.
89. Співвідношення географії туризму і туризмології, географії туризму і рекреаційної географії (спільні риси та відмінності).
90. Місце географії туризму в ієрархічній структурі географічних і суспільно-географічних наук за різними авторами.
91. Функції географії туризму (теоретична, конструктивна, освітня, виховна, світоглядна, прогностична).
92. Зв'язки географії туризму з іншими науками – географічними і негеографічними.
93. Історія виникнення і розвитку географії туризму в Україні. Вклад українських учених у розвиток географії туризму.

13.3. Плани семінарських та практичних занять

Плани практичних занять наведені у додатку 1 до цієї програми.

13.4. Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у додатку 2 до цієї програми.

13.5. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт наведені у додатку 3 до цієї програми.

13.6. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань и наведений у додатку 4 до цієї програми.

14. Рекомендована література

Базова

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бабкин А.В. Специальные виды туризма / А.В. Бабкин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 252 с.
3. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
4. Бейдик О.О. Тлумачний словник термінів з рекреаційної географії (географії туризму) / О.О. Бейдик. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 1993. – 56 с.
5. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П. ; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
6. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. І. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
7. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ,

2019. – 319 с.

8. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
9. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.
10. Кляп М.П., Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – Київ : Знання, 2011. – 334 с. (Серія "Вища освіта ХХІ століття").
11. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
12. Кусков А.С. Туристское ресурсоуправление / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
13. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни / В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 95 с.
14. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.
15. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
16. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
17. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
18. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
19. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.
20. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
21. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.
22. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.
23. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
24. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
25. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.
26. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

Допоміжна

27. Атлас світу / [авториз. пер. з англомов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
28. Бобрович І. П. Сучасні тенденції розвитку основних галузей економіки Франції / І. П. Бобрович, О. П. Гуз // Наук. вісник Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Географічні науки. – 1999. – № 9. – С. 109–112.
29. Бредіхін А. В. ЄС та МЕРКОСУР: історія створення та розвиток співробітництва / А. В. Бредіхін, В. М. Завадський // Вісник Донец. ун-ту. Сер. Б : Гуманітарні науки. – 2008. – Вип. 1. – С. 151–155.
30. Джаман М. А. Этногеографические аспекты развития глобализации и регионализации в современном мире : монография ; под ред. М. А. Джамана / М. А. Джаман, П. В. Шуканов. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 200 с.
31. Джуга О. Зміни на польському ринку праці після вступу до Європейського Союзу / О.

Джуга, І. Мандрик // Європейський Союз та Україна: Перспективи трансформації двосторонніх відносин : зб. матеріалів III щорічної Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні та правові аспекти (м. Львів, 25 жовтня 2013 р.). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – С. 32–35.

32. Дружинин Н. Л. Япония: Экономическое чудо / Н. Л. Дружинин. – СПб. : Питер, 2003. – 272 с.

33. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник – 5-те вид., перероб. і доп. / І. Дубович. – К. : Знання, 2008. – 839 с.

34. Жук П. Етнополітична карта світу XXI століття / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 238 с.

35. Жупанський Я.І. Роль і місце географічного краєзнавства у структурі національного краєзнавства / Я.І. Жупанський, В.П. Круль. // Географічне краєзнавство: сучасний стан і перспективи. – Житомир : Льонок, 1992. – С. 4.

36. Костиця М.Ю. Географічне краєзнавство України: теоретико-методологічні засади, історія, практика : автореф. дис. ... доктора геогр. наук : спец. 11.00.13 «Історія географії» / Михайло Юрійович Костиця. – К., 2007. – 25 с.

37. Костиця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костиця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. - Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.

38. Костиця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, перспективи концептуального синтезу / М.Ю. Костиця. – Житомир : Косенко, 2006. – 444 с.

39. Кочетов З. Г. Геоэкономика (Освоение мирового экономического пространства) : учебник / З. Г. Кочетов. – М. : БЭК, 1999. – 480 с.

40. Кравченко С. Тривожні тенденції. Центральна Азія: виклики стабільності та проблеми регіональної безпеки / С. Кравченко // Політика і час. – 2003. – № 10. – С. 53–58.

41. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм : навч. посіб. / М.П. Крачило. – К. : Вища школа, 1994. – 191с.

42. Лажнік В. Й. Двопалатні парламентські системи країн світу як об'єкт країнознавчих політико-географічних досліджень / В. Й. Лажнік, М. А. Наход // Наук. вісн. ВДУ. Географічні науки (Економічна і соціальна географія, країнознавство). – 1999. – № 9. – С. 74–82.

43. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України : навч. посіб. / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.

44. Мандрик І. П. Особливості розвитку міжнародного туризму в країнах Південної Європи / І. П. Мандрик, А. В. Шиманська // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Географічні науки. – 2004. – № 5. – С. 354–360.

45. Мандрик І. П. Особливості розвитку нових видів зв'язку в країнах Західної Європи / І. П. Мандрик, Д. М. Ольховик // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2012. – № 18 (243). – С. 131–138.

46. Мандрик І. П. Особливості розвитку туризму в Португалії / І. П. Мандрик, І. В. Степасюк // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Географічні науки. – 2012. – № 9 (234). – С. 153–159.

47. Мандрик І. П. Особливості функціонування транспортної системи Росії в перехідний період економіки / І. П. Мандрик // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2006. – № 3. – С. 249–255.

48. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г. Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.

49. Народы и религии мира : энцикл. / гл. ред. В. А. Тишков ; редкол. О. Ю. Артемов (отв. секретарь) и др. – М. : БРЭ, 1998. – 928 с.

50. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства : навч. посібник. Вид. 3-тє, стереотип. / Ю. Павленко ; відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський. – К. : Либідь, 2001. – 360 с.

51. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В.Л. Петранівський, М.Й. Рутинський ; за заг. ред. проф. Ф.Д. Заставного. – К. : Знання, 2006. – 575 с.

52. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ-го – початку ХХІ ст.: від репресій, занепаду – до відродження й розвитку. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2005. – 447 с.
53. Тронько П.Т. Історичне краєзнавство в Українській РСР / П.Т. Тронько, В.О. Горбик, О.І. Лугова. – К. : Наукова думка, 1989. – 240 с.
54. Тронько П.Т. Краєзнавство України / П.Т. Тронько. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 126 с.
55. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство : навч. посіб. [для студ.] / О.М. Уривалкін. – Ніжин, 2002. – 157 с.
56. Хильберто Лопес-и-Ривас. Неолиберальная глобализация и автономия в Мексике / Лопес-и-Ривас Хильберто // Латинская Америка. – 2001. – № 9. – С. 17–25.
57. Шищенко П.Г. Географічне краєзнавство: зміст, понятійно-термінологічний апарат, місце в географічній освіті / П.Г. Шищенко // Історія української географії. – 2001. – № 4. – С. 7.
58. Human Development Report. OUN. – New York : UNDP, 2015. – 179 p.
59. State of World Population 2010. – New York : United Nations Population Fund, 2010. – 110 p.
60. UNCTAD: Handbook of statistics. 2015. Geneva : Printed at United Nations, 2015. – 379 p.
61. World Economic Situation and Prospects 2016. – New York : United Nations, 2016. – 48 p.
62. World Investment Report 2010. UNCTAD. – New York and Geneva : UNCTAD, 2010. – 220 p.
63. World Population Ageing 2015. – New York : United Nations, 2015. – 152 p.
64. World Population Prospects The 2015 Revision. – New York : United Nations, 2015. – 59 p.

Інформаційні ресурси

65. Бібліотека Національного університету цивільного захисту України URL: <http://library.nuczu.edu.ua/>
66. Все про туризм – туристична бібліотека URL: <http://tourlib.net/ua.htm>
67. Всесвітня рада з туризму і подорожей (The World Travel & Tourism Council) (англ.) URL: http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Data_Search_Tool/index.php
68. Всесвітня туристична організація URL: www.unwto.org
69. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
70. Законодавство України URL: <http://www.rada.kiev.ua/>
71. Інформаційний портал Країни Світу URL: <https://ru.countries.world/>
72. Інформаційний портал мандрівника URL: <http://restinworld.ru/countries/index.html>
73. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
74. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
75. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
76. Харківська обласна універсальна наукова бібліотека URL: <http://library.kharkov.ua/>
77. Енциклопедія «Вокруг света» URL: <http://www.vokrugsveta.ru/encyclopedia/>

Укладач

доцент кафедри менеджменту
навчально-науково-виробничого центру,
к.держ.упр., доц.

О.В. Поступна